

INTRODUCERE LA VECHIUL TESTAMENT

„ Confirmarea supremă a Vechiului Testament ne-o da Însuși Cristos.... Ceea ce a fost indispensabil pentru Răscumprător trebuie întotdeauna să fie indispensabil și pentru cel răscumprat.”

- Profesor G. A. Smith

I. Denumirea „Vechiul Testament”

Înainte de a ne avânta în marile adânci ale studierii Vechiului Testament sau chiar în sfera relativ mai restrânsă a studiului unei anumite cărți, ne va fi de folos să schițăm câteva generalități despre Cartea Sfântă pe care o numim „Vechiul Testament”.

Cuvântul „legământ” traduce termenul ebraic *berith* în Noul Testament, atît *berith*, cît și *testament* reprezintă traducerea cuvântului grecesc *diatheke*. În titlul Scripturilor, se pare că este preferabil *sen-sul* de „legământ”, fiindcă aceasta Carte reprezintă un pact, o alianță sau *unleagament* între Dumnezeu și oamenii Lui.

Se numește *Vechiul Testament* (sau *Le-gamânt*) pentru a se deosebi de cel „Nou”, deși „Legământul mai vechi” ar fi un titlu mai adecvat, întrucît termenul: *Vechi* le sugerează unora că nu ar mai fi actual și, prin urmare, că nu ar mai fi demn de încredere. Aceasta ar fi o eroare fatală din punct de vedere spiritual, istoric sau cultural. Ambele Testamente sunt inspirate de Dumnezeu și, de aceea, utile pentru toți creștinii. În timp ce creștinul se duce mereu la acea parte din Biblie care-i vorbește despre Dumnezeu, despre biserică Lui și despre modul în care dorește El să trăiască discipolii Săi, importanța Vechiului Testament pentru un credincios bine echipat nu poate fi subliniată

undeajuns.

Relația dintre Vechiul Testament și Noul Testament a fost admirabil exprimată de către Augustin:

Noul în Vechiul e ascuns;
Vechiul în Noul e revelat.²

U. Canonul VT

Cuvantul *canon* (Gr. *kanori*) se refera la o „regula” sau etalon dupa care se masoaria sau se evalueaza ceva. Canonul Vechiului Testament este acea colectie de carti de inspiratie divina (si, in consecinta, demne de incredere), care au fost recunoscute de cStre liderii spirituali ai Israelului, din cele mai vechi timpuri. Cum stim noi ca acestea sunt *singurele* carfi care trebuie incuise Tn canon sau ca *toate* cele treizeci si noua de scrieri trebuie sa fie cuprinse? De vreme ce din cele mai vechi timpuri existau sj alte scrieri religioase (inclusiv eretice), cum am putea fi siguri ca acestea sunt cele corecte?

Se spune adeseori ca lista scrierilor ca-nonice a fost elaborate de un consiliu evre-iesc in cea de-a doua parte a primului secol dupa Cristos. De fapt,

cartile au devenit *canonice* imediat ce au fost scrise. Evrei evlaviosi sj cu discernam&nt au recunoscut de la inceput Scripturile inspirate. Cu toate acestea, pentru o vreme, a existat o disputa in legatura cu unele carti (Eстера, Eclesiastul, Cantarea Cantarilor).

Evreii impart Vechiul Testament in trei parti: Tora, Profetii (timpurii si tarzii) si Scrierile.⁻¹¹

Exista mai multe teorii cu privire la mo-tivul pentru care, de exemplu, Cartea lui Daniel - o profetie - trebuie inclusa in. categoria *Scrieri*, iar nu m *Cartile Profetilor*. O opinie liberala comuna este ca „X>aniel” ar fi fost scrisa prea tarziu pentru a fi fosi cuprinsa in sec^iunea a doua, pe care liberalii o considera deja „incheiata” la data cand Daniel isi redacta lucrarea (vezi

Introducerea ia Daniel). Punctul de vedere conservator plaseaza cartea Daniel tn a treia sectiune deoarece el nu a fost profet in sensul obisnuit al cuvintului, *cafunctie*, ci, in primul rand, a fost un om de stat, folosit de Dumnezeu pentru a scrie o profetie. Dr. Merrill F. Unger consider^ ca aceasta Trnpar^ire tn trei categorii este determinate de pozitia scriitorilor:⁴

Acesta este punctul de vedere conservator si (credem noi) cored. Cartile Vechiului Testament au fost scrise cu scopul precis de a fi considerate sacre si cu autoritate divina. De aceea, ele au purtat amprenta canonicitatii din momentul aparitiei. Impartirea tn trei categorii se datoreste pozitiei oficiale si statutului scriitorilor, si nu gradului de inspiratie, diferentelor de continut sau cronologiei.⁵

Conciliul care a recunoscut oficial ca nonul *a confirmat* de fapt ceea ce fusese deja acceptat de mai multe secole. Conciliul a adoptat nu o *lista inspirata* de carti, ci o lista de *carti inspirate*.

Inca si mai important pentru crestini este faptul ca Domnul Isus Hristos a citat frecvent si a considerat autorizate carti din cele trei sectiuni ale Vechiului Testament ebraic. Vezi, de exemplu, Luca 24:27 si 44; nota finala la numarul 4. Pe de alta parte e semnificativ faptul ca Isus Hristos n-a citat niciodata din cartile Apocrife.

III. Apocrifa

Cei ce studiaza tn institutelor biblice ortodoxe, catolice si protestante sunt cu totii de acord asupra celor douazeci si sapte de carti ale Canonului Noului Testament, tn general⁶ tn aceeasi ordine, avand aceleasi 260 de capitole. Situatia este putin mai complicata tn cazul Vechiului Testament.

Protestantii si evreii sunt de acord cu continutul Vechiului Testament, dar ortodocsii si romano-catolicii⁷ accepta doar

cateva carti istorice si poetice evreiesci, pe care le numesc „deutero-canonice” (tn greaca: „canonul secundar”), pe care protestantii si evreii le numesc „apocrife” (tn greaca: „ascunse”⁸).

Cele treizeci si noua de carti ale *actualei*

traduceri King James[^] si New King James. precum si celelalte versiuni cu adevarai protestante, sunt identice cu cele douaz.cci si patru de cSrti'evreiesti. Diferenta nume-rica provine din diversele combinatii din editiile ebraice. De exemplu, cele s. ase carti grupate sub litlurile Samuel. Regi si Cronici sunt considerate doar trei carti (I si 2 Samuel, 1 si 2 Regi, I si 2 Cronici) si Pi-ofetii Mici, numit:i: „Cartea celor doi-sprezece", alcatuiesc o singura carte.

Evreii au scris multe alte carti reli-gioase, multe din acestea nefiind macar Tn limba ebraica, pe care ei nu le-au considerat inspirate sau demne de Tncredere. Unele, cum ar fi 1 si 2 Macabei, sunt valoroase doar pentru ca ne prezinta pagini din isto-ria inter-testamentala. Altele, cum ar fi „Bel s.i balaurul", trebuie citite cu mult dis-cernamant, pentru a le descoperi statutul de necanonicitate.

Cartile mai putin valoroase din aceste scrieri evreiesti se numesc *Pseudepigrapha* (Tn greaca: „scrieri false"), iar cele mai de pret: *Apocrifa*.

Unii evrei sj crestini din vechime, dar mai ales gnosticii din Egipt, au acceptat un canon mai cuprinzator, ce include unele din aceste carti.

Cand Sfantului Ieronim - acel mare car-turar - i s-a cerut de catre Damasus, epis-copul Romei, sa traduca Tn lalina cartile a-pocrife, el a facut acest lucru, dar *impotri-va vointei sale*. Asta deoarece cuno.stea bine textul *ebraic* si stia ca Apocrifele nu fac parte din Canonul ebraic. Prin urmare, desi Ieronim le-a acordat un statut (Tn ecl mai bun caz) secundar. le-a tradus pentru Biblia latina, denumita Vulgata. Astazi. eie apar Tn versiunile romano-catolice redac-tate Tn engleza, cum ar fi New American Bible si Jerusalem Bible si, de obicei, in versiunile ecumenice, cum ar fi New English Bible, Revised English Bible si New Revised Standard Version.

Nici chiar biserica catolica nu a recunoscut *oficial* canonicitatea

Apocrifei. pana Tn perioada Conlra-Reformei (anii 1500)¹⁰. Unul din motivele pentru care Vaticanul a procedat asa a fost .faptul ca unele din Tnvataturile lor, cum ar fi rugaciunea pentru morti, se regasesc Tn Apocrife. De fapt,

Apocrifa este o colectie de lucrari de literatură și istorie ebraică, neavând relevanță directă pentru doctrina creștină. Deși neînspirate, aceste scrieri se pot totuși citi, avându-se în vedere contribuția lor istorică și culturală, dar numai după ce am dobândit o temeinică cunoaștere a cartilor inspirate ale canonului ebraic.

Samuel; apoi cele redactate *în timpul* exilului (cum ar fi Plăngerile lui Ieremia și Ezechiel) sau cele scrise *după* exil, cum ar fi Cronici, Hagai, Zaharia și Maleahi (circa 400 î.Cr.).

IV. Paternitatea

Autorul divin al Vechiului Testament este Duhul Sfânt. El i-a inspirat pe Moise, Ezra, Isaia și pe autorii anonimi să scrie sub îndrumarea Sa. Cel mai corect și mai ușor mod de a înțelege apariția cartilor Vechiului Testament se realizează prin familiarizarea cu conceptul *paternității duale*. Vechiul Testament nu este parțial uman și parțial divin, ci, în același timp, integral uman și integral divin. Elementul divin a ferit elementul uman de greșeli. Rezultatul a fost o carte infailibilă, perfectă *în* manuscrisele ei originale.

O analogie potrivită cu Cuvântul *scris* este natura dublă a Cuvântului *Viu*, Domnul nostru Iisus Cristos. El nu este parțial om și parțial Dumnezeu (cum este redat în unele mituri grecești), ci integral om și integral Dumnezeu, *în același timp*. Natura divină a împiedicat natura omenească să păcătuiască sau să greșască în vreun fel.

V. Datarea

Spre deosebire de Noul Testament, a cărui redactare a durat doar jumătate de secol (de prin anul 50 p.S.n.r. prin anul 100 d.Cr.), redactarea Vechiului Testament a durat puțin un mileniu (circa 1400-400 î.Cr.).¹¹ Primele cărți redactate au fost fie cele aparținând Pentateuhului (circa 1400 î.Cr.), fie Iov (la o dată necunoscută, dar conținutul sugerează o perioadă anterioară dării Legii).

Au urmat alte cărți scrise *înainte* de exil (circa 600 î.Cr.), cum ar fi Iosua, Judecători,

VI. Continutul

Continutul Vechiului Testament, prezentat în ordinea versiunilor protestante, poate fi rezumat astfel:

Pentateuhul

Geneza - Deuteronom

*Cărțile istorice*¹²

Iosua - Estera

Cărțile poetice

Iov - Cantarea Cantarilor

Cărțile profetice

Isaia - Maleahi

Introduceri separate ale acestor patru secțiuni principale ale Vechiului Testament se vor găsi în *Comentariul Biblic al Credinciosului* în locurile cuvenite.

Cristinul care cunoaște bine aceste cărți, împreună cu revelația ulterioară și desăvârșită pe care ne-o oferă Noul Testament, va fi „complet echipat pentru orice lucrare bună”.

Rugămintea noastră se adresează Domnului ca acest „Comentariu” să-i ajute pe mulți credincioși să fie exact așa cum le este numele.

VII. Limbile

1. Ebraica

Cu excepția câtorva fragmente scrise în aramaică, o limbă semitică înrudită cu ebraica,¹³ Vechiul Testament a fost inițial redactat în limba ebraică.

Credincioșii nu se mira că Dumnezeu S-a folosit astfel de cel mai adecvat mijloc de exprimare pentru prima parte a Cuvântului Său: limba ebraică, cea deosebit de expresivă, plină de imagini plastice, cu un bogat conținut de expresii idiomatice, pe deplin adecvată redării atât a născuturilor inspirate, cât și a poeziei și legerilor care alcătuiesc Vechiul Testament. Ebraica este una din limbile *stravechi* - dar singura care (în chip aproape miraculos) a reușit în epoca modernă, devenind limbajul cotidian al națiunii Israel.

Ebraica se scrie de la dreapta la stânga. Inițial, se consemnau doar consoanele. Persoana care citea cu voce tare folosea vocalele corespunzătoare pe

baza propriei sale cunoașteri a limbii ebraice. În mod

providential, acest lucru a permis textului să rămână lizibil multe secole, deoarece vocalele sunt acelea care suferă modificări majore de la un secol la altul, de la o țară la alta și de la o regiune la alta.¹⁵

Uneori, ceea ce era *scris* (numit *kethiv*), cum ar fi Numele lui Dumnezeu,¹⁶ era considerat prea sacru pentru a putea fi pronunțat, drept care o notă marginală indica ce trebuia *citit cu voce tare (qere)*. Același lucru se poate spune și despre greselile copistilor, dar și despre cuvintele care, de-a lungul secolelor, au ajuns să fie considerate vulgare.

În primele veacuri creștine au apărut masoretii, carturari evrei al căror nume provine din termenul ebraic desemnând notiunea de *tradiție*). Observând că ebraica intra în desuetudine iar pe de altă¹ parte dorind să conserve citirea corectă a textului sacru al Vechiului Testament, masoretii au inventat un sistem fonetic sofisticat de puncte și liniuțe plasate deasupra, înăuntrul, dar mai ales dedesubtul celor douăzeci și două de consoane ebraice, pentru a indica vocalele ce pot fi introduse în cuvintele respective. Chiar și astăzi, această metodă străveche de „indicai-e a vocalelor” este mai precisă și mai științifică decât criptografia engleză, franceză sau *chiar* cea germană!

Dar și asupra pronunției consoanelor s-au ivit controverse, deoarece același grup de consoane poate fi citit uneori cu *vocale* diferite și, în consecință, cu *sensuri* diferite. De obicei, contextul ne ajută să stabilim înțelesul avut în vedere de autor, dar nu întotdeauna. Variația de grafie a numelor din Cronici (vezi comentariul la această carte), diferită față de grafia aceluiași cuvinte în cartea Genezei, să spunem, se datorește, parțial, acestui fenomen.

În linii mari însă textul masoretic s-a păstrat remarcabil de bine, fiind o mărturie graitoare a respectului profund

manifestat de evrei față de Cuvântul lui Dumnezeu. Deseori versiunile vechi (Targumurile, Septuaginta și Vulgata) ne ajută să alegem varianta corectă acolo unde există dubii. La mijlocul secolului al douăzecilea, descoperirea manuscriselor de la Marea Moartă a contribuit la furnizarea unor informații suplimentare privitoare la textul

ebraic, confirmand justetea textului masoretic.

Din fericire pentru noi, cei care citim Vechiul Testament in traducerea engleza (sau in alte traduceri, n.tr.), ebraica se preteaza la o traducere lesnicioasa in engleza — mult mai bine decat in latina, de exemplu, dupa cum a remarcat marele tra-ducator din timpul Reformei veacului al saispzezecelea, William Tyndale.

Versiunea pe care se bazeaza *Comentariul Biblic al Credinciosului* descinde din eforturile lui Tyndale de a traduce Vechiul Testament. El a reusit sa traduca *de-* la Geneza pana la Cronici, precum si fragmente ale cartilor poetice si profetice, Tnainte ca Inchizitia sa-l arda pe rug pentnj eforturile sale (1536). Lucrarea de traduce-re a Vechiului Testament a fost continuata de altii si adusa la zi in cadrul traducerii *King James Version*,. din 1611 ?i, mai recent, in *New King James Version* (Noua Versiune King James) din 1982.

2. Aramaica

Asemenea limbii ebraice, aramaica este o limba semitica, dar vorbita de neevrei, ce a cunoscut, veacuri de-a itndul, o larga raspandire fn lumea antica. Pe masura ce ebraica a devenit o limba moarta pentru evrei, Vechiul Testament a trebuit sa fie tradus pentru ei in aramaica, limba foarte inrudita si totusi diferita de ebraica pe care si-au Tnsușit-o ei, in cele din urma. Scrierea pe care noi o asociem cu ebraica a fost probabil imprumutata din aramaica prin anul 400 T.Cr. si s-a dezvoltat in literele cu profilul artistic „dreptunghiular” atat de familiare studentilor de ebraica din zilele noastre.¹⁷

Cele mai multe dintre faptele legate de ebraic^ expuse mai sus sunt valabile ^i Tn cazul unor portiuni din VT redactate Tn limba aramaica. Aceste pasaje sunt Tnsa putine si se ocupa in special de relatiile Israelului cu vecinii sai neevrei, atat Tn perioada exilului babilonian, cat si dupa aceea:¹⁸

VIII. Traducerea

Limba engleza este binecuvantata cu multe, poate prea multe, traduceri. Exista

totuși cu mult mai puține traduceri ale Vechiului Testament decât ale Noului Testament. Aceste traduceri se împart în patru mari categorii:

Este o traducere mai liberă decât echi-

1. Foarte literale

„Noua” Traducere a lui J. N. Darby din 1882 (Noul Testament a apărut mult mai devreme), The English Revised Version („Versiunea Engleză Revizuită”) din 1881 și varianta ei americană, The American Standard Version („Versiunea Americană Standard”) din 1901, sunt extrem de literale. Aceasta le face foarte utile pentru studiu, dar mai anevoioase pentru închinare, lectură publică și memorare. Cei mai mulți credincioși n-au renunțat niciodată la maiestruțitatea și frumusețea tradiției Tyndale-King James în schimbul acestor versiuni utile, dar redactate într-un limbaj cam de lemn.

2. Echivalentă optimă

Versiuni foarte literale, care urmăresc îndeaproape textul original ebraic și grec, atunci când engleza le permite acest lucru, dar care îngăduie totuși o traducere mai liberă, atunci când stilul și formele idiomatice o cer. Printre acestea se numără King James Version (KJV), Revised Standard Version (RSV), New American Standard Bible (NASB) și New King James Version (NKJV). Din nefericire, RSV, deși este demnă de încredere în ce privește Noul Testament, este tributara unui Vechi Testament care atenuează semnificația multor profetii mesianice. Aceasta tendință periculoasă se manifestă în zilele noastre chiar în rândurile unor carturari care aveau cândva vederi sănatoase asupra Cuvântului lui Dumnezeu. *Comentariul Biblic al Credinciosului* a fost editat pentru a se conforma edip!ei New King James Version (NKJV), aceasta fiind cea mai viabilă asociere între frumoasa (dar arhaică) King James Version și limba de azi, evitând totuși formele arhaice *thee* sau *thou* (în engleza veche, echivalentul termenului „you” din engleza contemporană).¹⁹

3. Echivalentă dinamică

vaienta integrals, recurgand uneori la para-frazare, tehnica utila atata timp cat cititorul este avizat de acest lucru. New English Bible, New International Version si Jerusalem Bible apartin, cu toate. acestei categorii. Se incearcS sa se Tmbrace ideii intregi intr-o structure pe care Moise si Isaia ar fi folosit-o daca ar fi scris m zilele noastre si in limba engleza. Cand este folosit in mod cumpatat si conservator, acest tip de traducere se poate dovedi un instrument util de studiu. Pericolul consta in larghetea teologica a multor traducatori care folosesc aceast^ metoda.

de pe degetele acestuia au picurat melo-

4. Parafraza

Parafraza cauta sa transmila textul ideii cu ideii, permitandu-si Tnsa adesea libertati mari, *adaugnd* material suplimentar. Fiind, prin modul de formulare a continu-tului, mult indepartata de textul original, e-xista Tntotdeauna pericolul unei *interpre-tari exaggerate*, in cazul paratrazarii. Asa, de pilda, editia Living Bible, desi evanghe-lica in ton, Tsi permite multe „licente de interpretare", care sunt, *in eel mai bun caz*, discutabile.

Este bine sa aveti cate o Biblie din eel putin trei din aceste categorii de traduceri, pentru a le putea compara. Cu toate acestea, credem ca traducerea de tipul *com-pleta* sau *echivaienta optima* este cea mai lipsita de primejdii pentru genul de studiu biblic detaliat, prezentat in *Comentariul Biblic al Credinciosului*.

IX. Inspiratia

In mijlocul acestui potop de detalii de ordin istoric si tehnic, se cuvine sa medi-tam la cuvintele marelui predicator baptist, Charles Haddon Spurgeon:

Acest volum este opera literarS a Dumnezeuului Celui viu; fiecare literS a fost scrisa cu degetu! Cehii Atotputernic; fiecare cuvnt din ea provine de pe buzele Sale vesnice; fiecare propozitie a fost dictata de Duhul Slant. Cu toate ca a recurs la un Moise, pentru ca acesta sa-iji scrie istoriile cu condeiul sau arzator, Dumnezeu este Cel care a calauzit acel condei. Deși coardele harpei au fost atinse de David, cand

diosii psaimi, Dumnezeu este Cel care a dirijat mainile lui David peste coardele vii ale harpei lui de aur. E drept ca Solomon a cantat innuri de dragoste, rostind cuvinte pline de Tntelepciune, dar Dumnezeu i-a miscat buzele, daruindu-i elocinta. Daca 1-as. urma pe Naum, eel cu glas de tunet, cand caii acestuia !și croiesc cu greu drum prin apa, sau pe Habacuc, cand vede corturile lui Cu\$an distruse; dac& as citi cartea profetului Maleahi, cSnd pamantui arde ca un cuptor; ei bine, in toate acestea este vocea lui Dumnezeu, nu a omului; cuvintele sunt ale lui Dumnezeu, cuvintele Celui Ve\$nic, Nevazut, Atotputernic, Iehova al acestui pamant.²⁰

NOTE FINALE

■Apare in numele organizatiei evreiesti „B'nai B'rit" („Fiii legamantului”).

²Cuvintele lui (in latina) au fost traduse astfe-1:

Noul Tn Vechiul e cuprins,
Vechiul Tn Noul e explicat.

³Ordinea celor douazeci si patru de carti ale Vechiului Testament, Tn Biblia ebraica sau Tn oricare traducere evreiasca, este dupa cum urmeaza:

I. Legea (*Torn*)

Geneza
Exodul
Leviticul
Numeri
Deuteronom

II. Profetii (*NevVim*)

1. *Primii Profeti*

(Vechi)
Iosua
Judecatori
Samuel
Regi

2. *Ultimii Profeti* (Mai recenti)

Isaia
Ieremia
Ezechiel
Cartea celor doisprezece (De
la Osea
la Maleahi)

III. Sctierile (*Ketuvim*)

Psalmii
Iov
Proverbe
Rut

Plangerile
 Estera
 Daniel
 Ezra-Neemia
 Cronici
⁴Merrill F. Unger,
Introductory Guide to the Old Testament, p. 59.

Wbid.

^Totusi, cartile din Noul Testament rus, de exemplu, sunt dispuse, dupa evanghelii, Tntr-o ordine Tntrucatva diferita.

⁷Vezi introducerea de la New Revised Standard Version, cu Apocrifa, pentru lista cartilor adaugate canonului de catre aceste grupari. (Ei nusunt de acord nict Tntre ei asupra cartilor care trebuie incluse).

⁸Ideea de „fals” a fost asociata cu acest cuvnt.

^Editiile timpurii ale traducerii King James Version din secolul al XVII-lea contineau si Apocrifa, dar plasata Tntre Vechiul si Noul Testament pentru a indica statutul ei inferior. Ii socheaza pe multi care privesc traducerea King James Version ca fund singura Biblie adevarata, cand (si daca) descopera ca, de fapt, aceasta versiune continea carti Tntregi care nu sunt de origine divina!

■ ¹⁰La Conciliul din Trent, care a avut loc Tntre 1545 si 1563 (cu Tntreruperi) la Trento, Italia.

"Cercetatorii mai putin conservatori plaseaza datele mai tarziu, dar Tncheie prin a accepta ca rezulta aceeasi perioada de timp.

¹²Multi cercetatori ai Bibliei prefera sfi le grupeze pe acestea doua (Geneza pana la Estera) si sa le eticheteze *istorice*.

¹³Limbile semitice sunt cele care au fost sau sunt vorbite de catre urmasii lui Sem. Acestea sunt araba, feniciana, acadiana si ebraica.

¹⁴Folosind franceza, engleza si cuvintele recent intrate Tn limba pe baza radica-lilor antici, dar si noile constructii, lingvistii au ajutat la reactualizarea acestei limbi Tn secolul douazeci.

¹^De exemplu, un vorbitor de limba engleza Tsi da seama de diferenta sunetelor dintr-un cuvnt cum ar fi *past*, pronuntat la Oxford, Boston, Dallas sau

Brooklyn. Consoanele sunt pronuntate la fel, nu Tnsa

si vocalele. De exemplu, „a” este pronuntat *complet* diferit Tn fiecare din aceste orase.

¹⁶De exemplu, acolo unde versiunile King James Version ?i New King James Version au tradus prin *DOMNUL* (CU majuscule „mici,” reprezentand cuvSntul citit public *Adonai*), forma scrisa este de fapt, sacrul „tetragrammaton” (patru litere, YHWH) care semnifica legamantul numelui lui Dumnezeu, *Yahweh*, sau Tn traditia engleza, *Jehovah* (in romana, *Iehova*).

¹⁷Unger, *Introduction*, p. 124.

¹⁸Fragmentele redactate Tn limba ara-

maica sunt: Ezra 4:8-6:18; 7:12-26; Ieremia 10:11; Daniel 2:4-7:28.

¹⁹De exemplu, traducerea similara (dar mai putin literara) New American Standard Bible pastreaza formele *thee* si *thou* Tn rugaciuni si Tn cartile poetice.

²⁰Charles Haddon Spurgeon, *Predicile lui Spurgeon*, 1:28. Cuvantul „dictat” iiu trebuie interpretat Tn acceptiunea pe care o are astazi Tn sfera activitatii de secretariat. Asa cum indicarestul citatelor, Spurgeon a crezut Tn doctrina ortodoxa a inspiratiei -respectiv dubla paternitate (umana si di-vina) a fiecarei carti din Biblie.

